

Regelgevend kader van onrechtmatige bedingen in B2B-relaties

Sofie De Pourcq
advocaat bij IP Porta

contrast webinar

Programma

- 1. Wetgevende context**
- 2. Toepassingsgebied**
- 3. Inhoudelijke bespreking**
- 4. Handhaving**
- 5. Besluit**

1 WETGEVENDE CONTEXT

1.1 WET 4 APRIL 2019

Gedaan met
de wet van de
STERKSTE!

Belgische kmo's beter beschermd tegen misbruik

Oneerlijke bedingen

Misbruik
economische
afhankelijkheid

Misleidende en
agressieve
marktpraktijken

1.2 ANDERE RELEVANTE WETGEVING

BESCHERMING VAN	TEGEN	VIA
schuldeisers	schuldenaars: betalingsachterstand bij handelstransacties	<ul style="list-style-type: none"> - algemeen verbod op kennelijk onbillijke bedingen - 2 sowieso verboden bedingen - 1 vermoedelijk verboden beding - <i>vanaf 1 februari 2022: nieuwe regels over start betalingstermijn en sancties laattijdige betaling</i>

1.2 ANDERE RELEVANTE WETGEVING

BESCHERMING VAN	TEGEN	VIA
schuldeisers	schuldenaars: betalingsachterstand bij handelstransacties	<ul style="list-style-type: none"> - algemeen verbod op kennelijk onbillijke bedingen - 2 sowieso verboden bedingen - 1 vermoedelijk verboden beding - <i>vanaf 1 februari 2022: nieuwe regels over start betalingstermijn en sancties laattijdige betaling</i>
kmo's	kredietverleners	zwarte lijst met 4 verboden bedingen

1.2 ANDERE RELEVANTE WETGEVING

BESCHERMING VAN	TEGEN	VIA
schuldeisers	schuldenaars: betalingsachterstand bij handelstransacties	<ul style="list-style-type: none">- algemeen verbod op kennelijk onbillijke bedingen- 2 sowieso verboden bedingen- 1 vermoedelijk verboden beding- <i>vanaf 1 februari 2022: nieuwe regels over start betalingstermijn en sancties laattijdige betaling</i>
kmo's	kredietverleners	zwarte lijst met 4 verboden bedingen
exploitant toeristische logies	platformoperatoren	verbod op gelijkstellingsclausules

1.2 ANDERE RELEVANTE WETGEVING

BESCHERMING VAN	TEGEN	VIA
schuldeisers	schuldenaars: betalingsachterstand bij handelstransacties	<ul style="list-style-type: none"> - algemeen verbod op kennelijk onbillijke bedingen - 2 sowieso verboden bedingen - 1 vermoedelijk verboden beding - <i>vanaf 1 februari 2022: nieuwe regels over start betalingstermijn en sancties laattijdige betaling</i>
kmo's	kredietverleners	zwarte lijst met 4 verboden bedingen
exploitant toeristische logies	platformoperatoren	verbod op gelijkstellingsclausules
kleine leveranciers in landbouw- en voedselvoorzieningsketen	grote afnemers	zwarte lijst met 9 verboden praktijken (= ook bedingen) <i>Richtlijn nog om te omzetten...</i>

2 TOEPASSINGSGEBIED

2.1 PERSONEEL TOEPASSINGSGBIED

alle ondernemingen

= iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen."

2.2 TEMPOREEL TOEPASSINGSGBIED

- in werking sinds 1 december 2020
- niet van toepassing op de overeenkomsten die toen **lopende** waren
- wel van toepassing op overeenkomsten die na die datum worden **hernieuwd of gewijzigd!**

2.3 MATERIEEL TOEPASSINGSGBIED

Zeer ruim

- alle* soorten overeenkomsten
- alle** bedingen (ruimer dan algemene voorwaarden!)

2.3 MATERIEEL TOEPASSINGSGBIED

** (Voorlopig) uitgesloten overeenkomsten:*

- financiële diensten
- overheidsopdrachten (ook onderaanneming)

*** Uitgesloten bedingen:*

- bedingen die eigenlijke voorwerp bepalen
- Prijsbedingen: *gelijkwaardigheid prijs - product*
- *indien duidelijk + begrijpelijk*

3 INHOUDELIJKE BESPREKING

VIERLEDIGE AANPAK

1) transparantieverplichting	art. VI.91/2 WER	cf. B2C
2) open norm	art. VI.91/3 WER	cf. B2C
3) zwarte lijst	art. VI.91/4 WER	cf. B2C
4) grijze lijst	art. VI.91/5 WER	

3.1 TRANSPARANTIEVERPLICHTING

*“Indien alle of bepaalde bedingen van de overeenkomst **schriftelijk** zijn, moeten ze **duidelijk en begrijpelijk** zijn opgesteld. (...).”*

- cf. transparantieverplichting bij commerciële samenwerkingsovereenkomsten (art. X.32 WER)
- geen expliciete sanctie, wel invloed bij beoordeling “eerlijk”
- invloed op toepassingsgebied (cf. kernbedingen)

3.2 OPEN NORM

*§1 “Voor de toepassing van deze titel is elk beding van een overeenkomst gesloten tussen ondernemingen dat, **alleen of in samenhang met één of meer andere bedingen, een kennelijk onevenwicht scheidt tussen de rechten en plichten van de partijen, onrechtmatig.**”*

= zelfde criterium B2C

= verboden en nietig

- beoordelingsmoment: totstandkoming overeenkomst
- marginale toetsing
- geen toepassing *mutatis mutandis* van de “verregaande rechtspraak van het Hof van Justitie”

3.2 OPEN NORM

§2: toetsingscriteria

1. alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst;
2. de algemene economie van de overeenkomst;
3. alle **geldende handelsgebruiken**;
4. alle **andere bedingen van de overeenkomst of van een andere overeenkomst waarvan deze afhankelijk is**, op het moment waarop de overeenkomst is gesloten;
5. de aard van de producten waarop de overeenkomst betrekking heeft;
6. de duidelijkheid en begrijpelijkheid
7. suppletief recht (parlementaire voorbereiding).

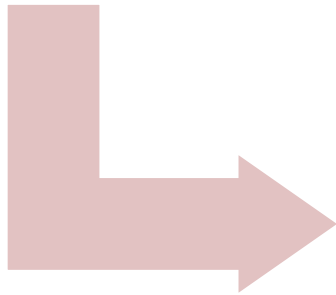
3.2 OPEN NORM

nut open norm:

- bedingen die qua soort niet in grijze/ zwarte lijst voorkomen
(vb. *verbrekingssbedingen*)
- bedingen die wel *qua soort in* grijze/zwarte lijst voorkomen, maar afwijken van de geviseerde situatie

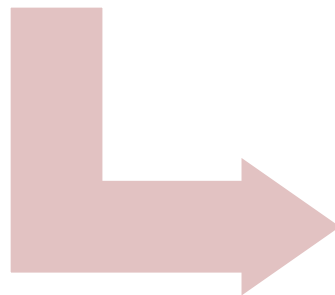
verbintenissen

- kennisname/ aanvaarding bedingen
- interpretatie bedingen
- onherroepelijke *versus* zuiver potestatieve verbintenis
- verdeling economisch risico
- eenzijdige wijziging

niet-uitvoering

- verhaal
- bewijsmiddelen
- exoneratiebedingen
- rechten bij wanprestatie
- schadebedingen

einde

- opzegtermijn
- verzet verlenging/
vernieuwing

3.3 ZWARTE LIJST

art. VI.91/4 WER

verbod op bedingen die “ertoe strekken:

1. *te voorzien in een **onherroepelijke verbintenis** van de **andere partij** terwijl de uitvoering van de prestaties van de onderneming onderworpen is aan een **voorwaarde** waarvan de verwezenlijking **uitsluitend afhankelijk is van haar wil**;*
2. *de onderneming het **eenzijdige** recht te geven om een of ander beding van de overeenkomst te **interpreteren**;*
3. *in geval van betwisting, de andere partij te doen **afzien** van elk middel van **verhaal** tegen de onderneming; → **≠ arbitragebedingen***
4. *op **onweerlegbare** wijze de **kennisname of de aanvaarding** van de andere partij vast te stellen met **bedingen** waarvan deze **niet daadwerkelijk kennis** heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst.”*

3.4 GRIJZE LIJST

art. VI.91/5 WER

- weerlegbaar vermoeden van oneerlijkheid
- ***gezien de omstandigheden en kenmerken van de overeenkomst*** toch geen kennelijk onevenwicht

- rekening met
- *“specifieke aard van het goed of de dienst, van de betrokken sector en van de commerciële gebruiken, (...) de gehele context en de commerciële relaties”.*
 - het economische (on)evenwicht, eventueel gekoppeld aan andere, verbonden overeenkomsten
 - als “bewuste keuze van beide partijen”: OK

3.4 GRIJZE LIJST

1. Eenzijdige wijziging
2. Stilzwijgende verlenging of vernieuwing
3. Verdeling economisch risico
4. Rechten bij wanprestatie
5. Redelijke opzegtermijn
6. Exoneratiebedingen
7. Bewijsmiddelen
8. Excessieve schadebedingen

3.4.1 EENZIJDIGE WIJZIGING

bedingen die “ertoe strekken

1. *de onderneming het recht te verlenen om **zonder geldige reden de prijs, de kenmerken [van het product] of de voorwaarden van de overeenkomst eenzijdig te wijzigen;***

- *eenzijdig wijzigen* → ≠ partijbeslissingen
- *zonder geldige reden* → objectieve reden: *vb. wijziging heffingen; prijsstijging grondstof*
→ ≠ prijsindexeringsclausules (art. 57 wet 30 maart 1976)
- *kosteloos opzegrecht?*

3.4.2 STILZWIJGENDE VERLENGING OF VERNIEUWING

bedingen die “ertoe strekken

2. een overeenkomst van bepaalde duur **stilzwijgend te verlengen of te vernieuwen, zonder opgave van een redelijke opzegtermijn;**

interpretatie in rechtsleer:

voldoende lange termijn om zich te verzetten tegen verlenging of vernieuwing

3.4.3 VERDELING ECONOMISCH RISICO

bedingen die “ertoe strekken

3. *zonder tegenprestatie het economische risico op een partij leggen* indien die normaliter op de andere onderneming of op een andere partij bij de overeenkomst rust;

- risico \neq zekere uitgave of investering
- *vb. verplichting voor leverancier om niet-verkochte/ beschadigde goederen terug te nemen*
- rekening met de handelsgebruiken (cf. *supra*) ! voor zover ze eerlijk zijn
- “tegenprestatie”?

3.4.4 RECHTEN BIJ WANPRESTATIE

bedingen die “ertoe strekken

4. **op ongepaste wijze de wettelijke rechten** van een partij **uit te sluiten of te beperken** in geval van volledige of gedeelde **wanprestatie of gebrekkige uitvoering** door de andere onderneming van een van haar contractuele verplichtingen

= art. VI.83, 30° WER (B2C)

Vb. ongepast ingekorte verjaringstermijn

3.4.5 REDELIJKE OPZEGTERMIJN

bedingen die “ertoe strekken

5. onverminderd artikel 1184 BW, de partijen te **verbinden zonder opgave van een redelijke opzegtermijn**;

- rechtsleer: overeenkomst van **onbepaalde duur**
of **voor zover** een opzegtermijn is overeengekomen (cf. parlementaire stukken)
- *redelijk?* aard van het goed of dienst; structuur van de markt; veelvuldigheid van prestaties; betrokken sector, ..

3.4.6 EXONERATIEBEDINGEN

bedingen die “*ertoe strekken*”

6. de onderneming te **ontslaan** van haar **aansprakelijkheid** voor (i) **haar opzet, haar zware fout** of voor die van haar **aangestelden** of, (ii) behoudens overmacht, voor het **niet-uitvoeren van de essentiële verbintenissen** die het voorwerp van de overeenkomst uitmaken;

- **uitsluiting** van aansprakelijkheid
- geen “grijs” karakter voor exoneratie voor eigen opzettelijke fout (↔ openbare orde)
- geen “grijs” karakter voor exoneratie voor niet-uitvoeren essentiële verbintenissen

3.4.7 BEWIJSMIDDELEN

bedingen die “ertoe strekken

7. de **bewijsmiddelen** waarop de andere partij een beroep kan doen te **beperken**;

3.4.8 EXCESSIEVE SCHADEBEDINGEN

bedingen die “ertoe strekken

8. in geval van **niet-uitvoering of vertraging in de uitvoering** van de verbintenissen van de andere partij, **schadevergoedingsbedragen** vast te stellen die **kennelijk niet evenredig** zijn aan het **nadeel** dat door de onderneming kan worden geleden

- ≠ opzeg-/verbrekingsvergoedingen
- geen “grijs” karakter (cf. art. 1231 BW: matiging kennelijk bovenmatige schadebedingen)

4 HANDHAVING

4.1 SANCTIE

➤ (relatieve) nietigheid

- *“De overeenkomst blijft bindend voor de partijen indien ze zonder de onrechtmatige bedingen kan blijven voortbestaan.”*
- toepassing suppletief recht blijft mogelijk (≠ B2C)
- rechtsleer: - beperking tot onrechtmatige deel van het beding
 - matiging van het onrechtmatige beding
- ambtshalve toepassing (onder voorwaarden)

➤ Strafrechtelijke sanctie indien te kwader trouw

4.2 PROCEDURE

- **vordering tot staking**
 - onderneming
 - beroepsregulerende overheid; beroepsvereniging of interprofessionele vereniging met rechtspersoonlijkheid
 - **min. Economie + min. Middenstand ('fear factor')**

- Klacht bij meldpunt Economische inspectie ("ADEI-meldpunt")

4.3 PREVENTIE

- Advies bijzondere raadgevende commissie “Onrechtmatige bedingen”

5 BESLUIT

5 BESLUIT

- ook voor onderhandelde bedingen
- belangrijk om algemene voorwaarden te laten nakijken
- grijze lijst niet steeds letterlijk te interpreteren + niet steeds “grijs”
- bedingen niet op zwarte/ grijze lijst → open norm

OPROEP FOD ECONOMIE - FEEDBACK

- KMO-observatorium FOD Economie
- experten: advocaten, boekhouders, ...
- informeren over concrete gevallen/ trends

KLACHT/ INFORMATIE	INSTANTIE
Oneerlijke bedingen	Meldpunt Alg. Directie Economische Inspectie (ADEI)
Misbruik economische afhankelijkheid	BMA
Misleidende en agressieve marktpraktijken	Meldpunt Alg. Directie Economische Inspectie (ADEI)
Suggestie B2B-wet	feedback.b2b@economie.fgov.be

Dank voor uw aandacht!

sofie.depourcq@ipporta.be

www.ipporta.be

Leestips

- DEVROE, W., TERRY, E. en KEIRSBILCK, B. (eds.), *Nieuw economisch recht in B2B-relaties*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 242 p.
- DE POURCQ, S., *Onerlijke handelspraktijken en bedingen in contracten tussen ondernemingen*, Antwerpen, Intersentia, 2018, 777 p.
- KEIRSBILCK, B. en TERRY, E. (eds.), *Unfair Trading Practices in the Food Supply Chain*, Cambridge, Intersentia, 2020, 182 p.

21 oktober 2021

ONRECHTMATIGE BEDINGEN

IN DE PRAKTIJK

LAURENCE VANHYFTE

A person wearing a teal long-sleeved shirt is pointing their right index finger towards a laptop screen. The background is a blurred office environment with a desk, a keyboard, and a colorful map on the wall. A white text box with a dark border is overlaid on the center of the image.

**Eenzijdige
wijzigingsbedingen**

**Kennelijk onevenwichtige
bedingen**

Kennelijk onevenwichtige bedingen

Voor de toepassing van deze titel is elk beding van een overeenkomst gesloten tussen ondernemingen dat, **alleen of in samenhang met één of meer andere bedingen**, een **kennelijk onevenwicht** schept tussen de rechten en plichten van de partijen, **onrechtmatig**.

In de praktijk

Dit zijn géén modelclausules!

“De dienstverlener is enkel aansprakelijk
in geval van opzettelijke fout.”

analyseer de ruimere context

voeg een splitsbaarheidsbeding toe

(analyseer aansprakelijkheidsbeperkingen)

“De partner is niet gerechtigd tot schuldvergelijking over te gaan van aan de licentiegever verschuldigde betalingen.”

motiveer de reden voor deze bepaling

“Indien de distributeur niet het minimumvolume afneemt, heeft de leverancier het recht de overeenkomst te beëindigen.”

wees flexibel

“De selectieve verdeler verbindt zich ertoe de kwaliteitsvoorwaarden na te leven die zijn opgesteld in Bijlage 1.”

motiveer het voordeel van deze bepaling

Eenzijdige wijzigingsbedingen

Worden behoudens bewijs van het tegendeel **vermoed onrechtmatig** te zijn de bedingen die ertoe strekken de onderneming het recht te verlenen om **zonder geldige reden** de prijs, de kenmerken of de **voorwaarden** van de overeenkomst **eenzijdig te wijzigen**.

In de praktijk

Dit zijn géén modelclausules!

“De verkoper zal de koper op de hoogte brengen van wijzigingen van haar prijzen en/of wijzigingen van haar productassortiment.”

lijst de redenen voor wijzigingen op (op niet limitatieve wijze)

ken een termijn toe

voeg een splitsbaarheidsbeding toe

“De licentienemer verbindt er zich toe te allen tijde de aanwijzingen van de licentiegever na te leven die zijn neergelegd in de ‘Trademark Guidelines’, zoals die van tijd tot tijd gewijzigd kunnen worden door de licentiegever.”

motiveer het voordeel van deze wijzigingen

A wooden-framed chalkboard is centered on a wooden surface. The chalkboard is black and contains white text. To the left, a portion of a red rotary telephone is visible. To the right, a portion of a car wheel is visible.

“De dienstverlener behoudt zich het
recht voor om de algemene
voorwaarden aan te passen.”

ANDERE ONRECHTMATIGE BEDINGEN

Context

Alternatieven

Motiveer

Splitsbaarheid

• • • contrast
• • • •

BEDANKT VOOR UW AANDACHT